

R E G É L Ő.

PESTEN Vasárnap September 29^{kén} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csütörtökön. Fél évi díja helyben 3 ft 12 xr boritéktalanul; postán 4 ft pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt boritéktalanul 1 ft 36 xr-jával.

A' folyóírásnak egyes száma 24 xr; egyes kép 12 xr. p. p.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

A' kísértet gyűrűje.

M é r e y M ó r i t z t ó l.

Egy gyönyörű hajnal kicsalá a' városból Kőváryt a' fél órányira fekvő falura. Felnyergelt szürke paripája 20 perczenet alatt nyilsebeséggel vivé őt Halmosra, atyjának régi jó barátja jószágára. Dob és sip-lárma hatott már előre-is lovagunk fülébe; mert az öreg Halmosy az napon fijának lakodalmát tartotta. Nyílt karokkal fogadta az ősz ur ezen ujonnan érkezett szives vendégét 's a' gazdagon ékesített asztalnál első helyre ültetvé. Örömszaj fűszerezé a' pompás ebédet; egyik idvezlő pohár másikat követte; bőven folyt a' drága tokaji a' sok éljen a' ház as pár kiáltozások közt. — Az alatt, míg az egész társaság a' másik szobában pipához kapott, az öreg Halmosy egy ablakba vonván Kőváryt: „Édes öcsém — úgy mond — bizonyos lehetsz felőle, hogy te vagy legszivesebb, legkedvesebb vendégem; mert én's atyád testi lelki barátok valánk: de lásd, — én szeretném — bizony öcsém nem-is merem kimondani — egy szeglet sincs már üresen tágas házamban; alól felül — minden szoba tele van vendéggel. De te azért el nem mégy — hanem egy pár napot nálunk töltesz — csak tudnám hova — no egy szó mint száz — van e' bátorságod öcsém?”

K ő v á r y. 'S uram bátyám a' felől kételkedik?

H a l m o s y. Lassan fiú lassan! itt nem valami közönséges bátorságról van a' szó.

K ő v á r y. Uram bátyám rejtvényekben beszél.

H a l m o s y. Halljad tehát. — Nem félsz a' kísértettől?

K ő v á r y. (Nevetve) Én? — dehogy félek.

Halmosy. Én se hiszek ugyan az illy mende mondáknak; — de ha gondolod öcsém! — — Házam hátulsó részén vagyon egy takarékos kis szoba. A' köz beszéd azonban azt regéli, hogy ott kísértet jár, 's ez okból oda senkit sem akarék eresztetni. — Az ember csak még se tudja a' természetnek minden titkait.

Kőváry. Uram bátyám engem valóban nagyon kíváncsivá tett. Talán még valamelly kaland (Abentheuer) vár ott reám; de fogadom, én azon kísértő lelket megszábadítom. Ott hállok tehát az éjjel; de kérem, a' többieknek egy szót se szólljon a' dolog felől.

Halmosy. Jól van! tehát az egész napot vigan töltjük, estve pedig próbáld-meg szerencsédet!

Muzsika, táncz és sétálás tölték-be az innepies napot, 's a' házi gazda jó későn vezeté városi vendégét a' kísértetes szobába, mellyben két ágy volt, és egy boldog jó éjszakát kívánás mellett Kőváryt magára hagyá.

Kőváry egy tágas alvó székbe ülven egy ideig a' kandalló tüze mellett pipázgatott; de lassankint bezáródván szemei álom után vágyott, 's lefeküdt. — Vére az egész napi nyugtalan vigság miatt még most-is fel vala hevülve; lassankint azonban ez-is lecsillapult, 's Kőváryt az álom elnyomá.

Egyszerre felnyilik az ajtó — a' zörgés felébreszti az alvót, 's ez felugrik ágyából; a' kandalló gyenge tűzénél látja, hogy egy asszonyi termet, mellynek ábrázatját ki nem vehette, lassan előre lépdegél. Most a' lélek a' nagy alvó székbe ül, és a' csipő vassal a' tüzet feléleszti. Ez láng-ra lobban, 's azt ismét egyiptusi setétség követi.

Ekkor Kőváry bátorsága hanyatlik — a' lelket meg akarja szóllítani — de szava eláll. Hallja hogy a' kísértet járkál, 's látja végre, hogy az a' másik ágyba fekszik, és elalszik. — Kőváry borzad 's lélekzetet se mer venni; azonban a' lélek csendesesen alszik, mit gyengéd hortyogás árul el. Az ezt halló Kőváry lassan elveszti félenkségét, felkel, az ágyhoz közelít, 's a' kísértet ujján egy gyűrűt vesz észre. Ekkor neki bátorodva a' gyűrűt lehuzza. A' csendesesen aludt kísértet egy kis óra lefolyta után felugrik, 's az ajtón — merre jött volt — kimegy.

Másnap, midőn a' társaság reggelizni gyülekeznek, minden felől azon kérdéssel ostromoltaték Kőváry, miként aludt volt a' mult éjjel. Ő röviden viszonzá, hogy a' lelket látta, de addig mindent el nem beszélhet, míg az egész társaság öszve nem jönne. Valamennyin kíváncsilag várták a' lassan egybe sereglőknek teljes száma betöltét, midőn Kőváry kérdezé, nem hibázik-e valakinek gyűrűje.

Minka (Halmosynak egyetlen leánya) egyik jó barátnejától kapott kedves gyűrűjét már reggeltől fogva kereste, 's azt Kőváry kezében látván vissza kérte. Ez a' gyűrűt által adván, csókot nyomá az egy időtől fogva imádott szép Minka kezére, 's felkiálta: „A' kisasszony tehát azon kedves lélek, ki ama szobában szokott kisérteni, mellyben az éjjel háltam. A' kisasszony tehát álomjáró!” — Ezzel Kőváry elbeszélé a' gyűrűvel volt tőtenetet.

Megmeredve állott az egy időtől fogva tudtán kívül álomjáróvá lett Minka, és arcza a' legszebb piros rózsa gyanánt viritott. Ő szégyelletesen szólni nem tudott; a' vendégek elméjét pedig sok csintalan gondolat lepvén-el a' társaság szótalanná lön. „Minekutánna Minka leányom — így szegé-meg Halmosy a' mély csendeséget — téged édes öcsém a' mult éjjel meglátogatott, 's a' dolog az egész társaság tudtára esett, nem tehetek egyebet fiatal barátom, mint hogy téged kényszerítselek leányom elvételére — legyetek hát örökre egymáséi — legyetek boldogok!”

„Kedves drága uram bátyám — felele örömtelve Kőváry — ha éltemben előforduló minden kényszerítés illy szivohajtásom szerint volna — ugy boldogabb ember nem lenne nálam a' világon.” — Ekkor a' két egymásért égő fiatal egymás boldogító karjába ömlött, 's a' szobában zajos éljenek harsogának; három hét mulva pedig Kőváry a' szép kisértetet oltárhoz vezeté.

Ha minden leányka illy könnyen érhetné-el földi boldogsága egyikét, ah be örömetest lenne kísértő álomjáróvá!

II. N É P I S M E R T E T É S.

S á r k ö z.

A' Duna folytában Pilis, Ócsény, Decs, és Nyék nevezetű négy falut láthatni, mellyek Tolna vármegye észak-

a

keleti fokától nyugotkeleti széléig nyulnak-el csak nem egyforma távolságban egymástól, mintha az említett megyének határmenti őrpóstái volnának; de be-is vannak sánczolva, mint határőröket illet. Pesttől t. i. országos Dunánk, Tolná-tól pedig a' kanyar árkú Sárviz választja-el őket, 's így szigetet formálnak. E' szigetet egyetemleg Sárköznek hívják,

Midőn boldog emlékezetű I-ső Béla királyunk amaz évkönyveinkből ismeretes Benediktinus-apátságot alapította Szegszárdon: a' széles terjedelmű kolostornak 's birtokának védelmére úgy nevezett libertinusokat, az az szabados katonaságot-is rendelt, 's ezek leginkább Sárközben laktak. Emlékezik rólok még 1518-ban-is hazai törvény-könyvünk, nevezetesen a' 26-ik czikkelyben. Későbbben midőn I-ső Rákóczy Ferencz pártot ütött, 's Calvin vallását felvette, terjesztette: egyebek közt a' Sárköziek-is hozzá állottak: 's az ő hitét vallották; minek következtében a' libertinuságot elveszték, noha Rákóczytól mintegy kárpótlásul szinte szabados-levelet kaptak: de ennek ellenére-is a' későbbi időkben jobbágyi sorsra jutottak, mellyben maig tengődnek.

A' Sárköziek kizárólag Magyarok, 's Calvin vallását követők; leginkább halászatból élnek, mellyet a' Dunában 's a' rákokkal gazdag Sárvizben eléggé gyakorolhatnak, 's a' szegszárdi, báttaszéki, vagy mohácsi piarczon eladnak; noha egyéb gazdaságaik-is vannak, jelesen a' szegszárdi és báttaszéki hegyekben bortermesztéssel foglalatoskodnak. A' Sárköziek valódi maradékaik ama régi szittya törzsoágának, melly már Constantinus Porphyrogenita idejében a' közönséges magyar szojarástól különböző szőejtést beszélt, 's melly Palócznak neveztetik; de különösebb, hogy a' Palóczoknak tulajdonképi hazájok Dunán innen levén, egész túl a' Dunán (Pannoniában) sehol Palóczokat nem találhatni. — Hogy jöttek ezek ide, hogy tarták-meg annyi éveken által a' Magyarok közepében ősi szójarásukat, az bizonyára valamint csudálatra, úgy jegyzésre-is igen méltó. Nehány szavakat, mellyeket rövid köztük létemkor hallék, annál inkább véltem közlésre érdemeseknek, minthogy tájszavaink közt tudtomra ezek még begyűjtve nincsenek:

Igy például:

Balustya = ostoba, buta.

Birizgál = motoz p. o. csomón v. köteléken.

Bóktat a' ló, mikor melege van.

Czammog = nehezen v. tünyán jár.

Gyíngya = Zátony.

Kullogó = olly asszony v. férjfi, ki a' házasságot egymásnak megszerzi. (Kerítő)

Pacsangol = a' sárban v. vízben pocsároz.

Poléta = azon rend, melly szerint robotolnak; egy polétában 16 ember van.

Rokoja = szoknya.

Suttogó = suhancz, gyerkőcz.

Toprogya = ügyetlen (tappisch)

De nem csak szőejtésök által különböznek a' Sárköziek a' többi száraz földi Magyaroktól; ruházatjuk-is némikép magán hordozza különbözésük bélyegét. — Igaz, hogy a' férjfiak szint olly gatyát és széles kalapot, eszímát vagy bocskort viselnek, mint egyéb magyar parasztjaink; de Szépeik tulajdonképpen azok, kik magokat viseletükben megkülönböztetik.

Ezek természetekre inkább nagyok mint kicsinyek, de alkotásuk mindig irányzatos és tömött; arcz-vonásait pedig átaljában egészséges és rendszeres kellem bélyegzi, 's köztök nem csak egy valódi szépséget láthatni, mellytől még a' finomabb izlésű városi elegant se tagadhatná-meg a' koszorút, ha különben igazságosan akar itélni. Fején a' menyecske festett kendőt visel, melly alatt főkötő galand - (fekete szatyíng) és csipke-szélekkel; a' hajadon leeresztett 's pántlikás hajtekercscsel jár, ezt elől pödrésbe sodorja, 's innepi alkalommal a' pártát-is feltüzi! Vállaikról 's gömbölyű karjaikról a' patyolat ing-uj fekete szőr, selyem vagy pillangókkal kihimzetten omlik. Dereukat szinte kihimzett 's cifrázott fűző-váll övedzi, melly alatt a' habos vagy tarka rokoja alig ér térdig, 's ezer meg ezer redőkbe ránczosulva kaczéron hullámszik fel-alá 's gömbölyű térdöket vagy zömök ikrájikat szembe szökteti; mert lábok mindig fedetlen, 's ha a' legszigorúbb télben ködment öltenek magokra, a' láb mindazáltal mint

feljebb emlitém, mindig fedetlen, 's ilyenkor nem igen hasonlatlan a' ludakéihoz. Sárga vagy veres csizmájakat csak vásár - 's innepnapon veszik elő, de azokat-is hónuk alatt viszik a' templom-küszöbig, hogy el ne sárosítsák, 's csak ott vonják piros lábaikra. 'S ha így eredeti viseletökben fűrgén és csinosan a' szegszárdi, báttaszéki vagy mohácsi héti vásárookra megjelennek, kinek-kinek fején egy kosár gyümölccsel, tojással, vagy egyébbel megrakva: mulattató őket hallani, miképp kínálják a' vevőnek egy eedős lelkő-m-mel szee p és jaó eézű szee v á j o k a t, a ó m á j i k a t; míg férjeik az alatt halakat 's rákokat árulnak.

Közönségesen az uj borra szoktak házasodni. A' szerelemi ismeretségek 's elkendőzések a' szőlőkben történnek; mert a' hajadon nép egész nyáron által a' h ö g y ö n tartozkodik és szőlő pásztor; ott a' legények munka után meglátogatják a' leányokat 's némi ismeretség a' nyájas holdnak ábrándoztató világánál köttetik-meg. De legtöbb házasság conventión épül, midőn az ugy nevezett Kullogó a' leányt legénynek, és megfordítva, közbenjárása által elajálja, megszerzi.

Garay.

III. JELES MONDÁS.

A' M a g y a r n a k v é d p a i z s a i.

A' fő, és test fogjon kezét!

Egy értelem, egy érzet,

Lelkesítsen tégedet,

'S ne féltsd Magyar éltedet!

Kisfaludy Sánd.

Életünk örö-m-kora.

Egy van örömkor az életben, szép rózsá-napokból

A' kény árja körül koszorúvá fonva. Vidámon,

Mint bűvár, meg az ifjúság közepette. Jaj annak,

A' ki nem örvend itt, 's szilajúl elhányja virágát.

Vörösmarty.

Boldogság. Minden embert egyiránt illehető boldogság nincsen a' világon. Keressen kiki magának olyant, melly belsőképpen természete, külsőképpen körülállásaihoz legalkalmazhatóbb.

Ramdohr.

IV. K Ö L T É S Z E T.

B o l d o g.

E' veszélyes, és dagályos

Mulandó lét korában,

E' tövises, és homályos

Életnek szakaszában

Boldog, a' ki tiszta szívvél

Bírván, mássát felleli

Rokon-szívű tiszta hévvel

Ha ez-is őt kedveli.

Boldog, a' ki vész-csajkáját

Biztos helyre kötheti.

A' ki szörnyen kinzó baját,

Hiv kebelbe öntheti.

Boldog, a' ki egy szép nőre

Delire, és kegyesre,

S áldott lelkű szeretőre

Szert tehet egy kedvesre,

Ő az ilyen nő ölében

Minden veszélyt megvethet,

Minden bűnnek ellenében

Megvetőleg nevetet.

Ö ex el Mihál.

V. K Ü L Ö N F É L E.

Milyen legyen a' leány? (Hasonlító töredék Pater Abraham a Santa Clara szemérem tüköre című munkájából.) — Az igaz valódi szűznek hasonlítani kell a' nagy-pénteki haranghoz; t. i. ritkán hallattassék. Férjfiak magánhangzókhoz, asszonyok más-salhangzókhoz, a' szűzek néma betűkhez (mutae) hasonlitsanak. A' valódi szűz hasonlítson az orgonához, mert mihelyest az csak kevesse-is érintetik, azonnal hangzik. Hasonlítson a' bagolyhoz, melly keveset jön napfényre. Hasonló legyen a' tükörhez, melly, ha lehetlennel közelitünk hozzá, azonnal setét képet mutat. Ellenben legyenek a' szűzek mint a' hó; ez tisztaságában és állandóságában annál tovább maradand, mennél kevesbbé érintetik a' verőfénytől. Igazság szerint legyenek mint a' bűvár, melly ha üzőbe vétetik, azonnal víz alá bukik. Legyenek a' szűzek csigák, mellyek házaikat hátokon hordozván mindig hon maradnak. Legyenek továbbá a' tiszteletre méltó szűzek mint a' kapsokkal ellátott nagy levelű foliant-könyvek, hogy szarvakat ne kaphassanak. Végtere legyenek, mint az égő gyertya a' lámpában, melly ezen kívül csak hamar elalszik. Azért-is semmi sem illik jobban szűzeinkre, mint a' magány; méltán-is nevezi a' Német őket Frauenzimmernek, nem pedig Frauengasse-nak. — A' történet azt regéli rólok per analogiam, hogy a' szél, becsület, és szemérem öszve találkozáván, midőn egymás közt tanakodnának, a' szél viszonylátást igérván játszilag elbucszúzott. „Jó egészséget — mond a' becsület — kitudja látják-e valaha egymást; mert honnan én eltávoztam, oda ritkán kerülök vissza.“ — „Élj szerencsésen örökre — szól a' szemérem — ha én egyszer eltávoztam, soha vissza nem kerülök.“ Sz i . . . r.

A' londoni posta-hivatal naponkint 35,000 belföldi levelet kap, s szét küld esztendőnt által 23,500,000-et, Ide semmikép se

számláltatik a' külföld postája. Szombaton 40,000, hétfőn 50,000 újság levél küldetik széjjel. A' leveleket levélhordozók szedik-be egy csengetyűvel; mindegyik levélért egy fillért (penny) fizetnek. A' londonból kimenő levelek számát általánosan véve minden nap 700,000-re tehetni.

Drága harc. A' fehér és veres rózsa, az az York és Lancaster házak közti harc 30 esztendeig tartott 's 2 király, 1 királyfi, 10 herezeg, 2 marquis, 21 gróf, 27 lord, 2 viscount, 1 lordprior, 1 bíró, 139 lovag (Ritter), 441 nemes, 's mintegy 100,000 közember életébe került.

Honnét van a' franczia három szín? Georgel ur következőt mond Memoire-jaiban: Midőn 1789-ben Július 14-kén a' franczia pór a' Bastille-t bevette, akkor még, mint tudjuk, franczia országnak nemzeti színe a' fehér cocárda (szalagbokor) levén, az számkivettetett 's helyette a' három színű fehér, veres, és kék fogadtatott-el. Miért? E' három szín volt az orleans-i háznak akkori liberája; 's így már előre akarák a' népet az új színekhez szoktatni, mintegy előképül a' kormány megváltoztatásának.

A' perzsa király pohárszéke alkalmasint valamennyi pohárszékek (Buffet-ek) közt legdrágább e' világon. Több mint 4,000 darab arany, drágakő, vagy gyöngyökkel megrakott kanalak, billikomok, medenczék 's egyéb edényekből áll. Találni köztük billikomokat (Becher), mellyeknek egyikét, ha megtöltve van, egy kézben az ember el nem bírja. Igen emlékezetre méltó egy kanál-gyűjteménye, mellyek közül mindegyik egy lábnyi hosszú 's viszonyzatlag (verhältnissmässig) erős levén kavarás, abálásra használtatik; maga a' kanál zománczos (emailirt) aranyból készült, nyele rubinokkal meg rakva, 's végén egy-egy gyémánt-kő van. — Minden idegennek szabad e' pompás pohárszéket, valamint a' kristály ágyat is megtekintenie, mellyel nem régiben az orosz császár a' Schahot megajándékozta.

VI. NEVETTETŐ PILULA.

Vigan mulatánk egy barátsági körben 's egyről másról beszélgetünk, midőn barátim egyike, ki születésétől fogva egyik szemére vak volt, félre hívott mondván: „Barátom, hozzád különös mondanom volna, melly téged felette érdekelni fog; de azt neked csak négy szem közt akarom kijelenteni.

Szilv. Gaal József.

Kérdő rejtvény.

1) Mellyik hónapban legkevesbbé kíváncsiak asszonyaink?

Szekevényesy.

2) Mellyik magyar vár készült leghitványabb szerből, ha valóban abból épült, mellyet neve említ?

Előbbi rejtvény: Csóka, csók, kacsó.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86 szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi urak utszája 612.